

УДК 35.077: 352/354-1

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5\(5\)-453-471](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5(5)-453-471)

Левкун Тетяна Василівна адвокат, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри права та публічного управління, ЗВО «Університет Короля Данила», вул. Є. Коновальця, 35, м. Івано-Франківськ, 76018, <https://orcid.org/0009-0000-0578-1051>

Мельничук Василь Іванович доктор філософії, доцент кафедри права та публічного управління, ЗВО «Університет Короля Данила», вул. Є. Коновальця, 35, м. Івано-Франківськ, 76018, <https://orcid.org/0000-0002-0264-8877>

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СКЛADOVA КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

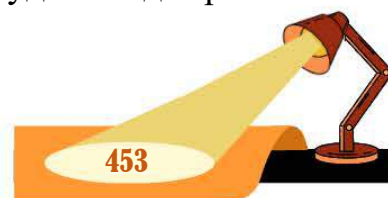
Анотація. Із прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації» Україна зробила ще один крок в напрямі руху до європейських стандартів врядування. Тривалий багаторічний процес практичної реалізації законодавчих норм сприяє набуттю органами влади більшої відкритості та прозорості для громадян, значно зменшує можливість корупційних зловживань та порушень, сприяє формуванню позитивного іміджу органів публічного управління.

Комунікація органів державної влади, посадових осіб місцевого самоврядування з громадськістю реалізується шляхом організації доступу до публічної інформації. В статті висвітлюються ключові моменти активного та пасивного доступу до публічної інформації; особлива увага зосереджується на процедурі подання інформаційного запиту, як форми активної комунікації.

В ході дослідження проведено порівняльну характеристику інформаційного запиту та звернення громадян як двох складових комунікаційного механізму формування позитивного іміджу органів публічного управління, які водночас кардинально різняться та мають різну правову природу.

Розкрито складові механізму доступу до публічної інформації. Особливу увагу зосереджено на визначенні суб'єктного складу розпорядників публічної інформації.

Досліджено проблемні питання організації доступу до публічної інформації крізь призму судової практики, яка носить прецедентний характер та є корисною для врахування органами публічного управління в процесі комунікації з громадськістю. В ході опрацювання низки судових джерел

зроблено узагальнення, що не зважаючи на введення в Україні військового стану, в публічно-управлінських правовідносинах продовжує діяти презумпція відкритості публічної інформації. Зроблено відповідні висновки та узагальнення.

Ключові слова: інформаційний запит, звернення громадян, публічна інформація, розпорядники публічної інформації, імідж органів публічного управління.

Levkun Tetiana Vasyliivna PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Law and Public Administration, Higher Education Institution "King Danylo University", St. E. Konovaltsia, 35, Ivano-Frankivsk, 76018, <https://orcid.org/0009-0000-0578-1051>

Melnychuk Vasyl Ivanovych PhD, Associate Professor of the Department of Law and Public Administration, Higher Education Institution "King Danylo University", St. E. Konovaltsia, 35, Ivano-Frankivsk, 76018, <https://orcid.org/0000-0002-0264-8877>

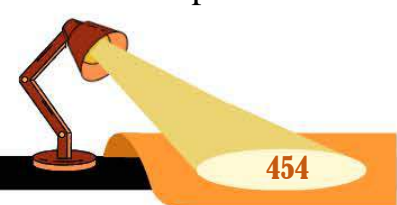
ORGANIZING ACCESS TO PUBLIC INFORMATION AS A COMPONENT OF THE COMMUNICATION MECHANISM FOR FORMING A POSITIVE IMAGE OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES

Abstract. With the adoption of the Law of Ukraine “On Access to Public Information”, Ukraine has made another step towards European standards of governance. The long process of practical implementation of legislative norms over many years has helped the authorities to become more open and transparent to citizens, significantly reducing the possibility of corruption and violations, and contributing to the formation of a positive image of public administration.

Communication of public authorities and local self-government officials with the public is realized through the organization of access to public information. The article highlights the key points of active and passive access to public information; special attention is paid to the procedure of submitting an information request as a form of active communication.

In the course of the study, a comparative characterization of an information request and a citizen's appeal is made as two components of the communication mechanism for forming a positive image of public administration, which at the same time are fundamentally different and have different legal nature.

The author reveals the components of the mechanism of access to public information. Particular attention is paid to determining the subjective composition of public information managers.

The article examines the problematic issues of organizing access to public information through the prism of judicial practice which is precedent-setting and useful for public administration to take into account in the process of communication with the public. In the course of studying a number of judicial sources, the author generalizes that despite the introduction of martial law in Ukraine, the presumption of openness of public information continues to apply in public administration relations. Relevant conclusions and generalizations are made.

Keywords: information request, citizens' appeals, public information, public information managers, image of public administration.

Постановка проблеми. У період проведення системних реформ в умовах введення в державі військового стану проблема довіри населення до органів влади та органів місцевого самоврядування, формування їх позитивного іміджу залишається одним з актуальних аспектів у політичному та соціально-економічному житті українського народу. Саме державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування є об'єктами особливої уваги з боку всього суспільства, а рівень довіри населення до них та їх діяльності зумовлює найбільшою мірою соціальну стабільність суспільства та його готовність до серйозних викликів сьогодення.

Позитивний імідж органів публічного управління, безперечно, є показником авторитету та успішності держави як на національному, так і на міжнародному рівнях і свідчить про її економічну життєздатність й внутрішню стабільність.

Довіра населення до органів публічного управління сприяє стабілізації соціально-політичної ситуації, підвищує рівень взаємодії державних структур і громадянського суспільства, покращує роботи відповідних органів влади та викликає довіру до держави в цілому на міжнародній арені.

Погодимося із думкою, що імідж публічної служби (державної служби та служби в органах місцевого самоврядування) є одним із важливих напрямів комунікативної діяльності держави, однією зі складових системи публічного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства. Він має змінюватися відповідно до динаміки та тенденцій суспільного розвитку [1, с.371].

Важливою складовою ефективного іміджу органів державної влади та органів місцевого самоврядування є рівень довіри до них з боку громадськості, харизматичність керівників органів влади, здатність нести відповідальність за прийняті рішення, внутрішня й зовнішня складові процесу позиціонування органів влади, здатність до презентації своєї діяльності, особистісний фактор, розвинені комунікативні здібності тощо [2]. Складовими позитивного іміджу, безперечно, є чітка, злагоджена, «прозора» робота, відкритість інформації про роботу суб'єктів владних повноважень. Саме відкритий доступ до публічної інформації забезпечує реалізацію цього процесу.

Право на доступ до публічної інформації є конституційним правом людини, передбаченим і гарантованим статтею 34 Конституції України, яка, у

свою чергу, ґрунтується на положеннях статті 10 Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини, статті 19 Загальної декларації прав людини, статтях 18 та 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права тощо.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [3]. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Ще з 1766 року Закон Швеції про свободу преси визначив принцип, згідно з яким урядові документи мають бути відкритими для суспільства, а також надав громадянам право звертатися із запитом до урядових органів щодо надання документів. У цілому досвід інших країн, які прийняли закони про доступ до публічної інформації, свідчить про позитивний вплив таких законодавчих змін на реалізацію громадянами інших основоположних прав, підвищення ефективності діяльності органів влади, а також зменшення ризиків корупції [4].

У 2005 році Парламентська Асамблея Ради Європи офіційно закликала органи влади України покращити правове регулювання доступу до інформації, неухильно дотримуватися статті 34 Конституції України стосовно свободи інформації під час засекречування документів, а також відкрити доступ до офіційних документів, які були закриті для загального доступу всупереч закону [5].

З метою забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень, створення механізмів реалізації права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, 13 січня 2011 року Верховною Радою України прийнято нову редакцію Закону України «Про інформацію» та Закон України «Про доступ до публічної інформації», які набрали чинності 9 травня 2011 року. Метою цього Закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації.

Прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації», безперечно, стало важливим кроком у сфері дотримання конституційних прав та свобод людини в Україні. Закон містить чимало прогресивних положень, першоджерелом яких є європейські стандарти, передбачає значний набір інструментів, які дозволяють забезпечити ефективну комунікацію влади та громадськості.

Водночас практична реалізація законодавчих норм не є досконалою, про що свідчить численна судова практика в публічно-правовому полі та велика кількість наукових розвідок у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти формування позитивного іміджу установ неодноразово розглядалося науковцями, серед яких Атаманська К., Бліщук К., Гаман Т., Гринько Т., Гудзь Є., Западинчук О., Кринична І., Пантелейчук І. та інші.

Вивчення важливих аспектів іміджу у сфері державного управління досить повно здійснено багатьма дослідниками, у тому числі: Ю. Битяк, В. Дрешпак, С. Дубенко, Т. Гаман, Д. Кіслов, С. Колосок, Н. Ларіна, М. Логунова, В. Лола, О. Луцький, Л. Усаченко, Т. Федорів, І. Хожило, В. Шепель та ін. Перелічені автори аналізували та робили спроби обґрунтувати поняття «імідж», «політичний імідж», «імідж органів влади», «імідж державного службовця», «імідж посадової особи місцевого самоврядування», функції, методи та механізми формування іміджу тощо.

Питання доступу до інформації постійно перебуває у центрі наукових інтересів, зокрема Н. Каменська, О. Нестеренко, Є. Тептюк, Н. Тимченко, К. Шустрова у своїх наукових працях визначили поняття права на доступ до публічної інформації, механізм доступу до публічної інформації, стадії адміністративного провадження щодо доступу до публічної інформації.

Активно вивчали стан забезпечення права на доступ до публічної інформації експерти громадських організацій, такі як І. Андрусів, О. Ващук, Т. Дембіцька, М. Булгакова, М. Лациба, І. Лукеря, В. Малімон, І. Усенко, О. Хмара.

Водночас, не існує комплексного дослідження щодо визначення взаємодії організації доступу до публічної інформації, як складової комунікаційного механізму формування позитивного іміджу органів публічного управління.

Саме тому **метою статті** стало дослідження особливостей організації доступу до публічної інформації, що знаходиться у віданні органів публічного управління, як вагової складової комунікаційного механізму формування їх позитивного іміджу.

Виклад основного матеріалу. Погодимось із твердженням, що однією з основоположних характеристик позитивного ставлення громадян до державних службовців, а особливо до керівників органів влади є професіоналізм. Позитивних характеристик іміджу органів державної влади може надати їх «презентація» суспільству як компетентних структур, укомплектованих професіоналами, людьми знаючими, інноваційно мислячими, такими, які мають досвід практичної ефективної діяльності у сферах пов'язаних або близьких до того чи іншого органу влади. Влада та її установи для сприйняття суспільством та підкріплення авторитету мають бути представлені як органи відкриті, прозорі, доступні для діалогу, дискусій, пропозицій, співпраці. Їх діяльність має носити публічний характер через підзвітність перед населенням, інформування про плани, перспективи діяльності, прийняття рішень, їх мотиваційні підстави, шляхи й засоби досягнення поставлених цілей [6].

Переконана, що професіоналізм органів публічного управління в певній мірі визначається якістю надання управлінських послуг, що в свою чергу формує імідж посадової / службової особи та органу державної влади /

місцевого самоврядування в цілому. Разом з тим діяльність органів адміністративного управління – це чітка законодавчо регламентована діяльність, в певній мірі обмежена колом повноважень, визначених конституцією, законами та підзаконними актами.

Саме тому якість надання управлінських послуг, форми публічної комунікації, що власне формують поняття «іміджу», в більшій мірі залежать і визначаються якістю механізмів законодавчого регулювання відповідних публічних правовідносин.

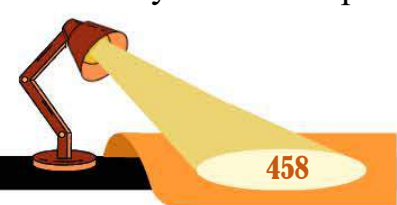
Звичайно, не можемо відкидати суб'єктивний чинник («людський фактор»), який також завжди присутній в управлінських правовідносинах, часто призводить до виникнення адміністративно-процесуальних спорів, а нерідко й породжує корупційні зловживання. Проте, вважаю, що нормативно закріплений механізм комунікаційних публічних відносин, що базується на принципах відкритості, доступності, оперативності, вільного доступу до публічної інформації є запорукою не тільки позитивного іміджу, а й ефективної організованої роботи органів публічного управління навіть за умов форс-мажорних викликів та екстремальних обставин в сучасному суспільстві.

Процедура організації доступу до публічної інформації має правове підґрунтя - Закон України «Про доступ до публічної інформації» (далі-Закон), який вступив в дію ще в 2011 році, однак в процесі свого практичного застосування зазнав низки змін та доповнень [7]. На виконання цього закону також прийнято Укази Президента «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» та «Про першочергові заходи щодо забезпечення доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України», які покликані забезпечити реалізацію конституційного права громадян вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію.

У статті 1 Закону міститься нормативне визначення поняття «публічна інформація», згідно з яким **публічна інформація** – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [7].

Слід зауважити, що інформація вважається публічною у зв'язку з тим, що вона створюється, збирається, обробляється та зберігається за рахунок бюджетних коштів, призначених на забезпечення діяльності відповідного органу влади.

Законодавчо визначено важливі та досить прогресивні положення щодо обов'язку оприлюднення органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування інформації про свою діяльність. Зокрема, позитивом є те, що у Законі закріплено надзвичайно важливий міжнародний принцип доступу до

публічної інформації, згідно з яким будь-яка інформація, яка знаходиться в органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування, повинна бути відкрита і доступна, за винятком переліку відомостей, доступ до яких обмежується законом.

У Законі втілений відомий принцип Європейського суду з прав людини, за яким свобода вираження поглядів, передбачена статтею 10 Європейської конвенції з прав людини, включає в себе також право на отримання інформації від державних органів і не допускає використання довільних обмежень права на інформацію, які можуть стати однією з форм непрямой цензури [8].

В комунікаційному механізмі взаємодії громадськості та органів публічного управління в процесі забезпечення відкритого доступу до публічної інформації важливим є правильна ідентифікація «розпорядника публічної інформації». Адже тільки розпорядник публічної інформації є спеціальним суб'єктом, у володінні якого є відповідна інформація, він уповноважений надавати цю інформацію за запитами, а у випадку зловживань, може бути притягнений до відповідальності в судовому чи позасудовому порядку.

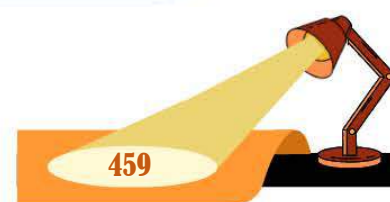
Перелік суб'єктів, що згідно Закону [7] є розпорядниками публічної інформації, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Розпорядники публічної інформації

Розпорядники публічної інформації

- **Суб'єкти владних повноважень** - органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади АРК, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання;
- **Юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету АРК**, - стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;
- **Особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень** згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, - стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;
- **Суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами**, або є природними монополіями, - стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них;
- **Юридичні особи публічного права, державні/комунальні підприємства або державні/комунальні організації**, що мають на меті одержання прибутку, господарські товариства, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належать державі та/або територіальній громаді, - щодо інформації про структуру, принципи формування та розмір оплати праці, винагороди, додаткового блага їх керівника, заступника керівника, особи, яка постійно або тимчасово обіймає посаду члена виконавчого органу чи входить до складу наглядової ради.
- **Суб'єкти господарювання, які володіють:** 1) інформацією про стан довкілля; 2) інформацією про якість харчових продуктів і предметів побуту; 3) інформацією про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян; 4) іншою інформацією, що становить суспільний інтерес.

Організація доступу до публічної інформації здійснюється двома шляхами, визначеними законодавчо: шляхом активного та пасивного доступу, порівняння яких наведено в таблиці 2.

Варто зауважити, що своєрідні прояви активного та пасивного доступу до публічної інформації було закладено ще до ухвалення вищезазначеного Закону.

Так, статтею 34 Конституції України закріплено право кожного «вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір», а стаття 50 Основного Закону гарантує право кожного на вільний доступ «до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення» [3]. Зазначені норми в своєму змісті відображають одночасно активний і пасивний доступ до публічної інформації, адже «збирання інформації» може передбачати ознайомлення з раніше оприлюдненою інформацією у відкритих джерелах або безпосереднє її отримання за запитом на інформацію від розпорядників публічної інформації.

Інша норма Конституції ілюструє і суто пасивний механізм доступу. Зокрема стаття 57 Конституції України зобов'язує довести до населення закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян у порядку, встановленому законом [3]. Не доведений до загалу акт не матиме юридичної сили.

Таблиця 2.

Організація доступу до публічної інформації

Доступ до публічної інформації	
Пасивний доступ (забезпечується відповідним розпорядником інформації незалежно від звернення суб'єкта)	Активний доступ (передбачає безпосереднє звернення суб'єкта /особи чи групи осіб/ до розпорядника інформації)
<i>Спосіб забезпечення:</i> ОПРИЛЮДНЕННЯ (інформаційні стенди; офіційні сайти; офіційні друковані видання, Єдиний державний портал відкритих даних).	<i>Спосіб забезпечення:</i> НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ЗАПИТАМИ (розпорядник надає інформацію в межах запиту).

Не зважаючи на здавалося б чітке вираження, зазначені норми фактично залишалися дещо декларативними та не визначали чіткого механізму їх

практичного застосування, що в свою чергу могло породжувати певні правові колізії і, можливо, навіть зловживання зі сторони органів публічного управління по відношенню до суб'єктів звернення. Однак, прийняття Закону заповнило цю прогалину та визначило механізм організації доступу до публічної інформації, як складової комунікаційного механізму формування позитивного іміджу органів публічного управління.

Розглянемо детальніше кожен з цих видів в контексті їх нормативного закріплення.

Якщо проаналізувати Закон України «Про доступ до публічної інформації», то можна простежити, що більшість його норм спрямована на гарантування пасивного доступу до публічної інформації, а не лише стаття 5, як вважають науковці [9]. Адже вже у статті 3 закону право на доступ до публічної інформації гарантується обов'язком розпорядників інформації надавати та 80 оприлюднювати інформацію, визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, яку він має, максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації, доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень. І далі закон деталізує ці положення, визначаючи порядок, види, засоби та строки оприлюднення органами влади інформації про свою діяльність [9].

Порівнюючи активний та пасивний аспект доступу до публічної інформації, Є. П. Тептюк вказує, що пасивний аспект реалізації права доступу передбачає право особи ознайомитися з інформацією, оприлюднення якої є обов'язком органу державної влади; це інформація про діяльність органу державної влади, ухвалені документи та проекти, що готуються, реєстр публічної інформації, надання інформації відбувається за допомогою публікації в ЗМІ, розміщення на офіційних веб-сайтах та на інформаційних стендах. Якщо ж особа бажає отримати додаткову інформацію, яка не підлягає обов'язковому оприлюдненню, але за статусом є публічною, то особа має право звернутися з інформаційним запитом до органу державної влади, а орган державної влади зобов'язаний надати відповідь на запит і випадки відмови чітко передбачені законом. Тобто в цьому випадку застосовується так званий активний аспект реалізації права на доступ до публічної інформації [10, с. 81].

Надання публічної інформації апаратами органів публічного управління здійснюється у відповідь на **інформаційний запит**.

В контексті дослідження питання організації доступу до публічної інформації слід розрізняти комунікацію із органами владних повноважень через подання **інформаційних запитів та подання звернень громадян і**

процедуру надання відповідей на них, адже це два різні управлінські інструменти, що мають різне правове регулювання та механізми реалізації. Детальніше в *порівняльній таблиці 3*.

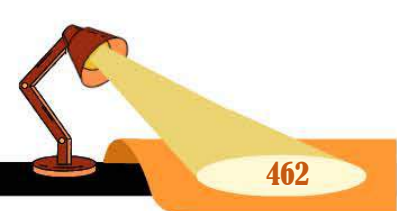
Отож запит на інформацію - це прохання особи до розпорядника інформації, надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Дане роз'яснення визначене статтею 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [9]. Під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги. Таке роз'яснення висвітлено у статті 3 Закону України «Про звернення громадян»[11].

Відтак, вони відрізняються між собою, в першу чергу, своїм змістом: запит – прохання надати інформацію, звернення – прохання вчинити певні дії, викладені у пропозиціях, заявах чи скаргах.

Варто також мати на увазі, що запит на інформацію подається з метою реалізувати конституційне право на отримання інформації, передбачене статтею 34 Конституції України і детально врегульоване Законом, звернення — з метою реалізації низки конституційних прав. А саме, за допомогою пропозицій громадяни можуть реалізовувати не тільки право на звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування, але й право брати участь в управлінні державними справами. З заявами звертаються щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення.

Основна відмінність запиту на публічну інформацію від звернення є те, що запит передбачає отримання уже попередньо створеної та зафіксованої розпорядником інформації. Тобто державні органи у відповідь на запит **не** зобов'язані створювати інформацію, розглядати скаргу, пропозицію чи зауваження, але зобов'язані в найкоротший термін надати вам копію запитуваного документу [12].

Фактично особа має право вибирати на власний розсуд форму копій документів, які вона запитує, а саме: паперову чи електронну. У разі, якщо переведення в електронну форму (сканування) не є технічно неможливим та не покладає на розпорядника надмірний тягар, враховуючи ресурсні можливості, вимога щодо надання копії документів у сканованій формі повинна бути задоволена [13].

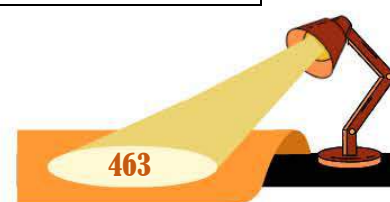

Таблиця 3.

Ключові характеристики інформаційного запиту та звернення громадян

Інформаційний запит	Звернення громадян
1	2
Правове регулювання	
Закон України «Про доступ до публічної інформації» [7].	Закон України «Про звернення громадян» [11].
Зміст запиту/звернення	
Запит на інформацію - це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні.	Під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги. Особливою формою колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування є електронна петиція.
Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.	Звернення адресуються органам державної влади і органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян або посадовим особам, до повноважень яких належить вирішення порушених у зверненнях питань.
<p>Запит на інформацію може бути індивідуальним або колективним. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.</p> <p>Письмовий запит подається в довільній формі</p> <p><i>Запит на інформацію має містити:</i> ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є; загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо; підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.</p> <p>Особа може подавати запит шляхом заповнення відповідних форм запитів на інформацію, які можна отримати в розпорядника інформації та на офіційному веб-сайті відповідного розпорядника. Зазначені форми мають містити стислу інструкцію щодо процедури подання запиту на інформацію, її отримання тощо.</p> <p>У разі якщо з поважних причин (інвалідність, обмежені фізичні можливості тощо) особа не може подати письмовий запит, його має оформити відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації.</p>	<p>Звернення може бути подано окремою особою (індивідуальне) або групою осіб (колективне).</p> <p>Звернення може бути усним чи письмовим.</p> <p>Усне звернення викладається громадянином на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні "гарячі лінії" та записується (реєструється) посадовою особою.</p> <p>Письмове звернення надсилається поштою або передається громадянином до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену ним особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства. Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).</p> <p>У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування кваліфікованого електронного підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.</p>

Продовження таблиці 3

1	2
Терміни розгляду	
<p>Розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту.</p> <p>У разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.</p> <p>Якщо запит стосується надання великого обсягу інформації, розпорядник інформації може продовжити строк розгляду до 20 робочих днів.</p>	<p>Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, – невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання.</p> <p>Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення.</p> <p>При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів (абзац перший ст. 20 Закону № 393).</p>
Підстави для відмови у наданні інформації / у розгляді звернення	
Визначені ст.22 Закону України «Про доступ до публічної інформації»	Визначені статтями 7, 15 та 19. Закону України «Про звернення громадян»
Плата за надання інформації	
<p>Інформація на запит надається безкоштовно.</p> <p>У разі якщо задоволення запиту на інформацію передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як 10 сторінок, запитувач зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк.</p> <p>Розмір фактичних витрат визначається відповідним розпорядником на копіювання та друк в межах граничних норм, встановлених Кабінетом Міністрів України.</p>	Інформація у відповідь на звернення надається безкоштовно.
Порядок оскарження	
Визначено Розділом V «ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ РОЗПОРЯДНИКІВ ІНФОРМАЦІЇ» Закону №2939	Визначено Розділом III «ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» Закону №393
<p>Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду.</p> <p>Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.</p>	

Закон визначає випадки обмеження доступу до інформації з урахуванням міжнародних та європейських стандартів у сфері доступу до інформації, зокрема, практики Європейського суду з прав людини, Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, Рекомендації Ради Європи № R(81)19 про доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні державних органів, Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів, «Йоганнесбурзьких принципів: національна безпека, свобода висловлювань і

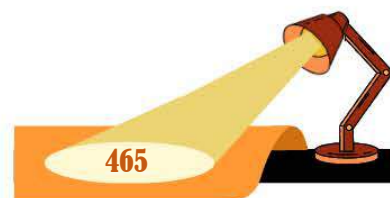
доступ до інформації», «Принципів законодавства про свободу інформації», розроблених міжнародною організацією «Артикль 19»[4, с.11].)

Важливе значення в механізмі доступу до публічної інформації займає і аналіз судової практики та подальше врахування судових висновків та узагальнень в практичному адмініструванні. Адже в певній мірі висновки Верховного Суду є прецедентним правом, яке заповнює прогалини законодавчого регулювання управлінської діяльності.

Так, системний аналіз наведених правових норм дає підстави для висновків, що визначальною ознакою публічної інформації є те, що вона по своїй суті є заздалегідь готовим зафіксованим на певному носії продуктом. Отримувати та/або створювати такий продукт може виключно суб'єкт владних повноважень у процесі здійснення ним своїх владних управлінських функцій. У подальшому володіти цим продуктом може будь-який розпорядник публічної інформації, навіть якщо він не є суб'єктом владних повноважень. Незалежно від наявності у розпорядника інформації статусу суб'єкта владних повноважень, спори з приводу оскарження його рішень, дій чи бездіяльності є публічно-правовими і на них поширюється юрисдикція адміністративних судів, проте, за обов'язкової умови, що запитувана у нього інформація є публічною у розумінні Закону України № 2939-VI [13].

Верховний Суд при розгляді справ з публічних правовідносин зробив висновок: відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел вважається неправомірною відмовою в наданні інформації. При цьому під визначенням «загальнодоступні джерела інформації», зокрема розуміються: довідники, адресні книги, реєстри, списки, друковані засоби масової інформації, засоби телерадіомовлення та інші подібні джерела інформації, в тому числі з використанням мережі Інтернету. Фактично, законодавчо забезпечено два шляхи доступу до інформації: шляхом систематичного та оперативного оприлюднення інформації і надання інформації за запитом на інформацію. Тому оприлюднення інформації розпорядником не звільняє його від обов'язку надати публічну інформацію на запит. Таким чином відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із мережі Інтернету на сторінці розпорядника інформації як із загальнодоступного джерела, колегія суддів вважає неправомірною відмовою в наданні інформації (20 вересня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу у справі № 823/1042/16 за позовом Всеукраїнської громадської організації «Комітет конституційно-правового контролю України» до ректора одного з вищих навчальних закладів про визнання протиправними дій щодо відмови в задоволенні запиту на інформацію та у ненаданні запитаної інформації) [14].

Особа має право вибирати на власний розсуд форму копій документів, які вона запитує, а саме письмову чи електронну. Як правильно враховано судами попередніх інстанцій, розпорядник інформації має право відмовити в

задоволенні запиту у випадках, перелік яких є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. Колегія суддів погодилася з висновками судів про те, що ненадання запитуваної інформації, володіння якою не заперчується відповідачем, у зв'язку з тим, що вона зберігається в паперовому вигляді, суперечить положенням чинного законодавства. Такого висновку дійшли суди при розгляді справи щодо службового розслідування відносно заступника начальника управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Харківській області. Отже, інформація про вчинення незаконних дій під час виконання посадовою особою функції держави, а також будь-яка інша інформація, що пов'язана із здійсненням суб'єктом владних повноважень своїх функцій, не може бути обмежена у доступі, крім випадків, прямо передбачених законодавством [15].

Аналізуючи процедуру доступу до публічної інформації, можемо стверджувати, що механізм доступу до публічної інформації є конгломератом взаємопов'язаних складових (*див.рис. 1*), які утворюють єдине ціле та постійно удосконалюються як через внесення змін до нормативно-правових актів, так і через процесуальну практику, що формується в процесі активної комунікації.

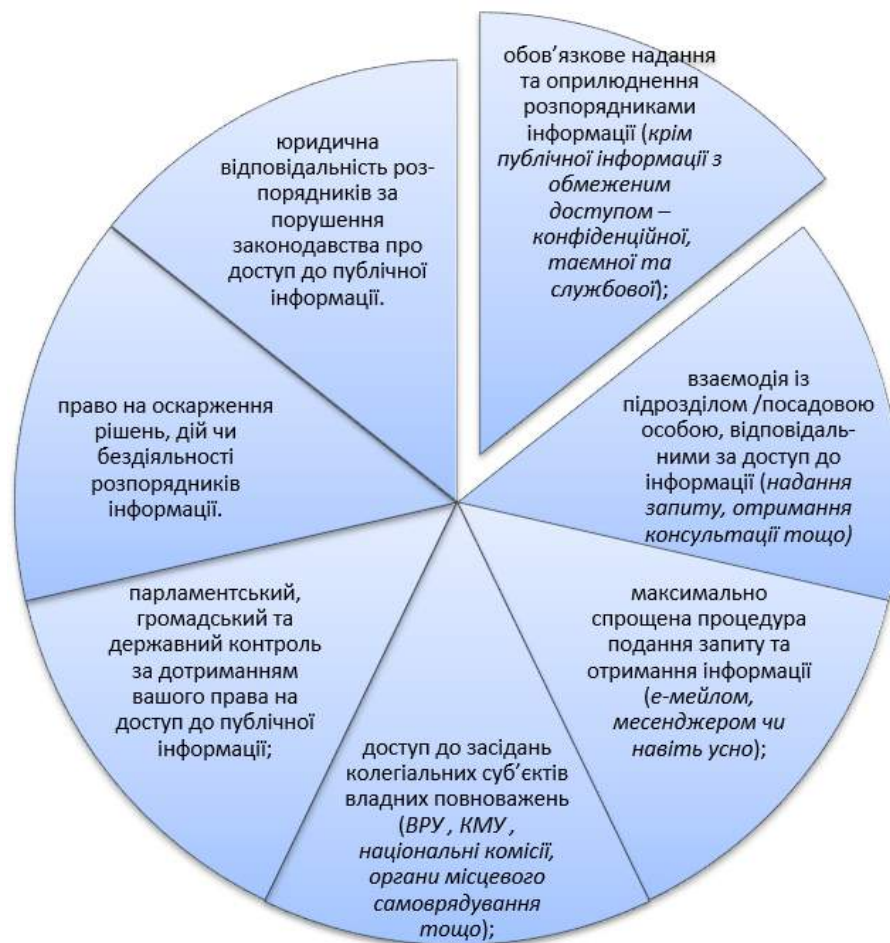

Рис. 1 Механізм доступу до публічної інформації

Ще одним актуальним аспектом є питання доступу до публічної інформації в умовах військового стану. Досить часто перед суб'єктами звернення стоять питання : чи обмежує режим військового стану прописані законодавчо правила публічно-управлінської комунікації? Чи доречно вимагати виконання приписів Закону «Про доступ до публічної інформації» під час війни?

Як стверджує Центр демократії та верховенства права: і доречно, і правильно виконувати будь-який діючий закон в умовах воєнного стану, адже Україна – демократична держава або щонайменше прагне такою бути. Жодний чинний нормативно-правовий актом не скасовує вимоги Закону №2939, як і дію міжнародних актів. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» містить лише одну норму, і яка стосується строку оприлюднення проєктів актів розпорядників інформації [16].

Йдеться про ч.10 ст.9 Закону «Про правовий режим воєнного стану» [17]: «У період дії воєнного стану на акти органів місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій та військових адміністрацій, а також їх посадових осіб не поширюються вимоги пункту 3 частини першої (у частині оприлюднення проєктів актів), частини четвертої статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Жодних інших норм, де б згадувався Закон №2939, чи скасовувались передбачені ним правила, в Законі України «Про правовий режим воєнного стану» немає.

Однак подібна «дискусія» розгорталася не в одній судовій справі. Демонструємо рішення з уже «військової» судової практики.

Наведемо приклад. *Обставини справи*: розпорядник інформації (Рівненська міська рада) у відповідь на запит серед іншого зазначив: «*на період дії правового режиму воєнного стану може бути обмежено передбачене ст. 34 Конституції України право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. ... Відповідь на запитувану інформацію може бути надана після припинення (скасування) правового режиму воєнного стану в Україні з дотриманням положень Закону України «Про доступ до публічної інформації».*

Позивач, натомість, стверджував, що: «*після введення воєнного стану в Україні дія відповідних законодавчих норм не призупинялася та не скасовувалася, тобто щодо них продовжує діяти презумпція відкритості»*[18].

Рівненський окружний суд, діючи як суд першої інстанції, визнав такі дії протиправними, серед іншого, зазначаючи таке: «*Таким чином, з виданням Президентом України Указу №64/2022 може обмежуватися передбачене ст. 34 Конституції України право людини і громадянина на отримання, зберігання та поширення інформації, проте, як зазначено в цій нормі, таке обмеження може бути застосовано лише законом – нормативно-правовим актом, що приймається Верховною Радою України. Жодного закону щодо*

обмеження прав на отримання, зберігання та поширення інформації у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану Верховною Радою прийнято не було. Отже, обмеження відповідачем позивача в доступі до інформації, яку остання зажадала запитом від 07.07.2022, є протиправним» [18].

Узагальнюючи аналіз цієї та схожих справ погоджуємось із думкою, що запровадження воєнного стану – це не аргумент для відмови в наданні інформації. Він не впливає на впровадження чи скасування норм законодавства про доступ до публічної інформації.

Висновки. В підсумку можемо зазначити, що забезпечення права на доступ до публічної інформації нерозривно пов'язане із принципами прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень, гарантується на конституційному рівні, визначає якість комунікаційних процесів в публічно-управлінських правовідносинах, впливає на формування професійного іміджу посадових осіб та органів державної влади. Будь-які обмеження доступу до публічної інформації повинні мати винятковий характер і бути чітко визначеними відповідними законами, незалежно від того, якими способами реалізується доступ до інформації: шляхом активного чи пасивного доступу.

З метою уникнення помилкових тверджень щодо правомірності чи неправомірності поширення публічної інформації, особливу увагу слід приділяти правильному розмежуванню таких понять як інформаційний запит і звернення громадян, що мають різні механізми реалізації, а також коректно визначати коло осіб, що належать до розпорядників публічної інформації. Саме тому в контексті цієї проблематики в подальших наукових розробках доцільно розглядати не тільки питання іміджу органів публічного управління, але й публічно-правової грамотності суб'єктів звернення, що нерідко виступають ініціаторами адміністративно-процесуальних судових правовідносин у цій сфері.

Література:

1. Палюх, С. Формування позитивного іміджу органів публічної влади. Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки : матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з між нар. участю, Ч. 2 [м. Тернопіль, 15 травня 2020 р.] / редкол. : Р. Р. Августин, А. Ю. Васіна, Т. Л. Желюк [та ін.]; відпов. за вип. М. М. Шкільняк. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. С. 371-374.

2. Васильців Т.Г., Лупак Р.Л., Августин Р.Р. та ін. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки: монографія. Видавництво ННБК «АТБ», 2019. 552 с.

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>.

4. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації» / [М. В. Лациба, О. С. Хмара, В. В. Андрусів [та ін.]; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. Київ [Агентство «Україна»], 2011. 144 с.

5. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» від 5 жовтня 2005 року № 1466.

6. Шульженко О.М. Формування іміджу керівника, як чинника забезпечення авторитету влади. Автореферат магістерської роботи на здобуття наукового ступеня магістра публічного управління. Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Інститут державного управління. Кафедра публічного управління та адміністрування. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1583/1/%D0%A8%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%20%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82.pdf>

7. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI.(зі змінами та доповненнями від 24.03.2022) Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата перегляду 15.07.2024)

8. СПРАВА «УГОРСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДСЬКИХ СВОБОД ПРОТИ УГОРСЬКОЇ». Скарга № 37374/05. Рішення суду від 14.04.2009. URL: <https://cedem.org.ua/library/sprava-ugorske-obyednannya-gromadskykh-svobod-proty-ugorshhyny/>

9. Скочиляс-Павлів О.В. Способи здійснення права на доступ до публічної інформації. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2478/vnulpurn201581315.pdf>

10. Тептюк Є. П. Форми реалізації конституційного права громадян на доступ до публічної інформації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 1. Том 1. С. 78–82.

11. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР (зі змінами та доповненнями від 09.08.2023) Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#n28>.

12. 10 порад запитувачу інформації. Центр порад та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/10-porad-dostup/>.

13. Огляд судової практики Верховного Суду у справах щодо забезпечення права особи на доступ до публічної інформації. 2020. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_VS.pdf

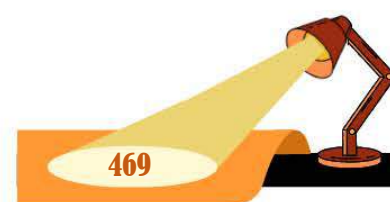
14. Постанови КАС у складі Верховного Суду від 20 вересня 2018 року у справі № 823/1042/16 (провадження № К/9901/12007/18) URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76614167>.

15. Постанови КАС у складі Верховного Суду від 14 травня 2018 року у справі № 820/4283/17 (провадження № К/9901/1703/18, К/9901/108/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74002405>.

16. Ващук-Огданська О. Обмеження доступу до публічної інформації під час війни: про що говорить судова практика? травень 2023. Центр демократії та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/dostup-sudova-praktyka/>.

17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № № 389-VIII (зі змінами та доповненнями від 30.06.2024 року). Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

18. Рішення Рівненського окружного адміністративного суду у справі від 20.02.2023 №460/49986/22 (справи щодо забезпечення права особи на доступ до публічної інформації). Реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109083925>.

References:

1. Paliukh, S. (2020, may 15th) *Formuvannia pozytyvnoho imidzhu orhaniv publichnoi vlady* [Formation of a positive image of public authorities]. *Aktualni problemy menedzhmentu ta publichnoho upravlinnia v umovakh innovatsiinoho rozvytku ekonomiky : materialy dop. Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. z mizh nar. uchastiu* [Actual problems of management and public administration in the context of innovative economic development : materials of the supplementary All-Ukrainian scientific and practical Internet conference with international participation], Ch. 2, m. Ternopil., redkol. : R. R. Avhustyn, A. Yu. Vasina, T. L. Zheliuk [ta in.]; vidpov. za vyp. M. M. Shkilniak. *Ternopil : TNEU, 2020. S. 371-374.*

2. Vasylytsiv T.H., Lupak R.L., Avhustyn P.P. *ta in.* (2019) *Mekhanizmy ta funktsionalno-strukturni instrumenty zabezpechennia konkurentospromozhnosti natsionalnoi ekonomiky v umovakh suchasnykh zahroz ekonomichnoi bezpeky* [Mechanisms and functional and structural tools for ensuring the competitiveness of the national economy in the face of modern threats to economic security]: *monohrafiia. Vydavnytstvo NNVK «ATB», 552 s.*

3. *Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy (1996)* [The Constitution of Ukraine. The Law of Ukraine] № 254k/96-VR. *Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy* [Official website of the President of Ukraine]. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>.

4. *Metodychni rekomendatsii shchodo praktychnoho vprovadzhennia Zakonu Ukrainy «Pro dostup do publichnoi informatsii» (2011)* [Methodological Recommendations on the Practical Implementation of the Law of Ukraine "On Access to Public Information"], M. V. Latsyba, O. S. Khmara, V. V. Andrusiv *ta in.*, *Ukr. nezalezh. tsentr polit. doslidzh. Kyiv, Ahentstvo "Ukraina". 144 s.*

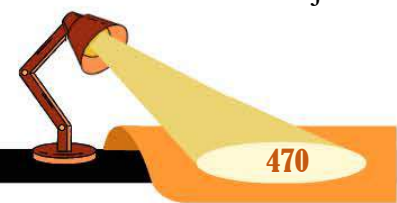
5. *Rezoliutsiia Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy (2005) "Pro vykonannia обов'язkiv ta zobov'язan Ukrainoiu"* [Resolution of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe "On the fulfilment of obligations and commitments by Ukraine"] № 1466.

6. Shulzhenko O.M. *Formuvannia imidzhu kerivnyka, yak chynnyka zabezpechennia avtorytetu vlady* [Formation of the image of the head as a factor in ensuring the authority of the authorities]. *Avtoreferat mahisterskoi roboty na zdobuttia naukovoho stupenia mahistra publichnoho upravlinnia. Chornomorskyi natsionalnyi universytet imeni Petra Mohyly. Instytut derzhavnoho upravlinnia. Kafedra publichnoho upravlinnia ta administruvannia* [Petro Mohyla National University. Institute of Public Administration] URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1583/1/%D0%A8%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%20%20%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82.pdf>

7. *Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy (2011, as amended on 2022)* [On access to public information: Law of Ukraine] № 2939-VI. (zi zminamy ta dopovnenniamy vid 24.03.2022) *Ofitsiinyi vebportal parlamentu Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy* [Official web portal of the Parliament of Ukraine. Legislation of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (data perehliadu 15.07.2024)

8. *SPRAVA «UHORSKE OBIeDNANNIa HROMADSKYKh SVOBOD PROT YUHORSchchYNY» (2009)* [THE CASE OF HUNGARIAN ASSOCIATION FOR CIVIL LIBERTIES V. HUNGARY] *Skarha № 37374/05. Rishennia sudu.* URL: <https://cedem.org.ua/library/sprava-ugorske-obyednannya-gromadskykh-svobod-prot-yugorshhyny/>

9. *Skochylias-Pavliv O.V. Sposoby zdiisnennia prava na dostup do publichnoi informatsii* [Ways to exercise the right to access public information] URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2478/vnulpurn201581315.pdf>

10. Teptiuk Ye. P. (2014) *Formy realizatsii konstytutsiinoho prava hromadian na dostup do publichnoi informatsii* [Forms of realisation of the constitutional right of citizens to access public information.] *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Kherson State University] *Vypusk 1. Tom 1. S. 78–82.* .

11. *Pro zvernennia hromadian: Zakon Ukrainy (1996, as amended on 2023)* [On Citizens' Appeals. The Law of Ukraine] № 393/96-VR (zi zminamy ta dopovnenniamy vid 09.08.2023) *Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy* [Official web portal of the Parliament of Ukraine. Legislation of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#n28>

12. *10 porad zapytuvachu informatsii (2023)* [10 tips for information requesters]. *Tsentr porad ta verkhovenstva prava*. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/10-porad-dostup/>.

13. *Ohliad sudovoi praktyky Verkhovnoho Sudu u sporakh shchodo zabezpechennia prava osoby na dostup do publichnoi informatsii* [Review of the Supreme Court's case law in disputes on ensuring the right of a person to access public information] (2020) URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_VS.pdf

14. *Postanovy KAS u skladi Verkhovnoho Sudu (2018)* [Decisions of the Administrative Court of Cassation as part of the Supreme Court] *Sprava № 823/1042/16 (provadzhennia № K/9901/12007/18)* URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76614167>

